

MORSKI SPECIJAL Trideset godina poslije – Odred naoružanih brodova Dubrovnik

Foto: Muzej Domovinskog rata, Dubrovnik

DUBROVNIK – Odred naoružanih brodova bio je postrojba dragovoljaca, utemeljena u vrlo kratkom ratnom razdoblju od rujna 1991. do ožujka 1992. godine i bio je jedan od najvažnijih činitelja uspješne obrane Dubrovnika. Početak djelovanja Odreda naoružanih brodova se vezuje za prvu plovidbu glisera Sveti Vlaho, točno na današnji dan, prije 30 godina. U borbenom sastavu ovog odreda bile su 22 dobro opremljene brodice raznih veličina s ukupno 117 pomorskih dragovoljaca. Zadaća ovog odreda je bila probijanje pomorske blokade Dubrovnika i uspostava morskog koridora za dopremanje hrane, lijekova, naoružanja i svega neophodnog za uspješnu obranu i život grada. Morski HR u

suradnji s Muzejem Domovinskog rata iz Dubrovnika donosi priču i ekskluzivno seriju fotografija o ponosnom Odredu koji je spasio Dubrovnik i građanima dao nadu. Ovo je postrojba koja zaslužuje puno više medijske i političke pažnje, jer njihovo je mjesto zasigurno među velikanima. Neka se ne zaboravi i.. hvala im!

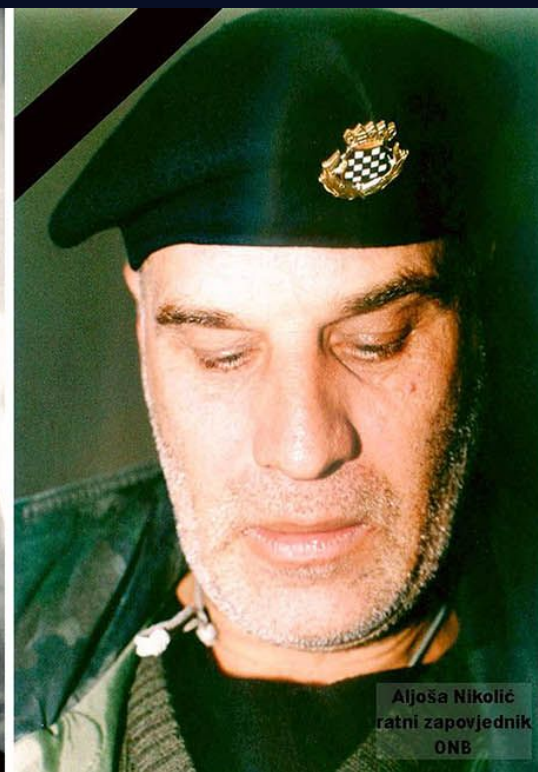
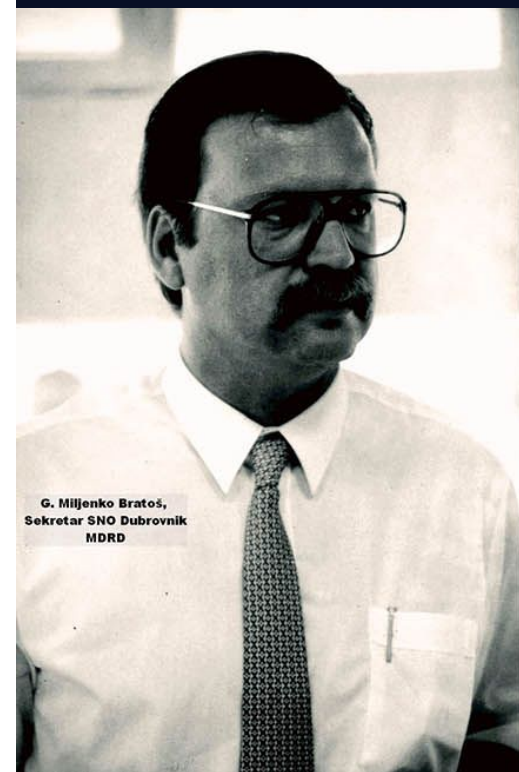
Danas, kada zajedno s pripadnicima Odreda naoružanih brodova Dubrovnik i brojnom građanima s ponosom obilježavamo 30. obljetnicu osnutka ove legendarne postrojbe dubrovačkih branitelja, koja je dala nemjerljiv doprinos uspješnoj herojskoj obrani Grada 1991. godine, prisjetit ćemo se još jednom njenog ratnog puta.

Prvi naoružani brod Sveti Vlaho zaplovio je Rijekom dubrovačkom

Za dan postrojbe izabran je 23. rujan, jer je tog dana 1991. godine njihov prvi naoružani brod, pod imenom „Sv. Vlaho“, zaplovio Rijekom dubrovačkom. Dobiven je tako što je Carinarnica Dubrovnik obavijestila sekretara SNO Dubrovnik Miljenka Bratoša, da raspolaže s jednim zaplijenim švercerskim brodom kojeg mu može ustupiti za potrebe daljnjeg jačanja obrane. Nakon dogovora s najbližim suradnicima, Rudijem Butkovićem i Aljošom Nikolićem, Bratoš je 19. rujna 1991. donio rješenje kojim se m/b „Roby“ (dužine 9,5 m) stavlja na raspolaganje

njegovom Sekretarijatu. Žurno je izvršena primopredaja te je prebačen u Atlasov Nautički centar koji je zadužen za njegovo uređenje i prilagodbu u skladu s planiranom budućom namjenom.

Miljenko Bratoš, Sekretar SNO Dbk, MDRD F, foto ARHIV Dubrovačkog vijesnika, Ratni zapovjednik ONB Aljoša Nikolić, Rudi Butković, najbliži suradnik M.Bratoša i suosnivač ONB,MDRD F, foto Zvonimir Pandža

U Marini u Komolcu „Roby“ je ubrzo doživio značajne preinake, iako su radovi prekidani stalnom vatrom pješačkog naoružanja agresorskih vojnika s već zloglasnog Golubovog kamena na kome su bili utvrđeni. S novim imenom, potpuno oklopljen metalnim limovima debljine 6 mm i naoružan mitraljezom „Bren“, pod okriljem noći izvučen je iz šaši, gdje je do tada brižno sakrivan, te prebačen do obližnjeg Sustjepana. I pored toga što je plovio vrlo kratko, nasukan je 9. listopada u plićak kod plaže Copacabana kako bi izbjegao bliski susret s neprijateljskom topovnjačom, imao je ogroman značaj za daljnji razvoj ove isključivo dragovoljačke postrojbe, ali i za jačanje ukupnih braniteljskih snaga.

Dubrovnik u dimu -MDRD D, Foto: Pavo Urban

Naime, zahvaljujući isključivo neiscrпноj energiji Miljenka Bratoša koji je proveo opsežne pripreme za obranu, dubrovačko područje je već imalo ustrojene nenaoružane Odrede Narodne zaštite, djelatnu postrojbu Zbora narodne garde, postrojbu Specijalne policije te pričuvnu 116. brigadu ZNG. Glavni razlog za dosta sporo popunjavanje ovih postrojbi bio je u nemogućnost nabave kronično nedostajućeg naoružanja.

Gliseri ONB ,MDRD F, Foto: Darko Vrbica

Istodobno, Bratoš i suradnici posebnu pažnju posvećuju razvoju i osposobljavanju dubrovačkog Centra za obavješćivanje koji je uz obavljanje redovitih poslova, zahvaljujući iznimno stručnim kadrovima, izgradio cjelovit i otporan sustav veza između i unutar postojećih postrojbi te odlučujuće utjecao na njihovo osnivanje i razvoj. Ne smije se zaboraviti da je još početkom ljeta 1991. godine, kada je malo tko vjerovao da će Dubrovnik biti napadnut, upravo sveobuhvatna suradnja Sekretarijata i Centra omogućila pokretanje opsežnih obrambenih priprema.

Postrojavanje ONB
1992., MDRD,
foto - Donacija
Udruge ONB

Postrojavanje ONB 1992., MDRD F, foto-Donacija Udruge ONB

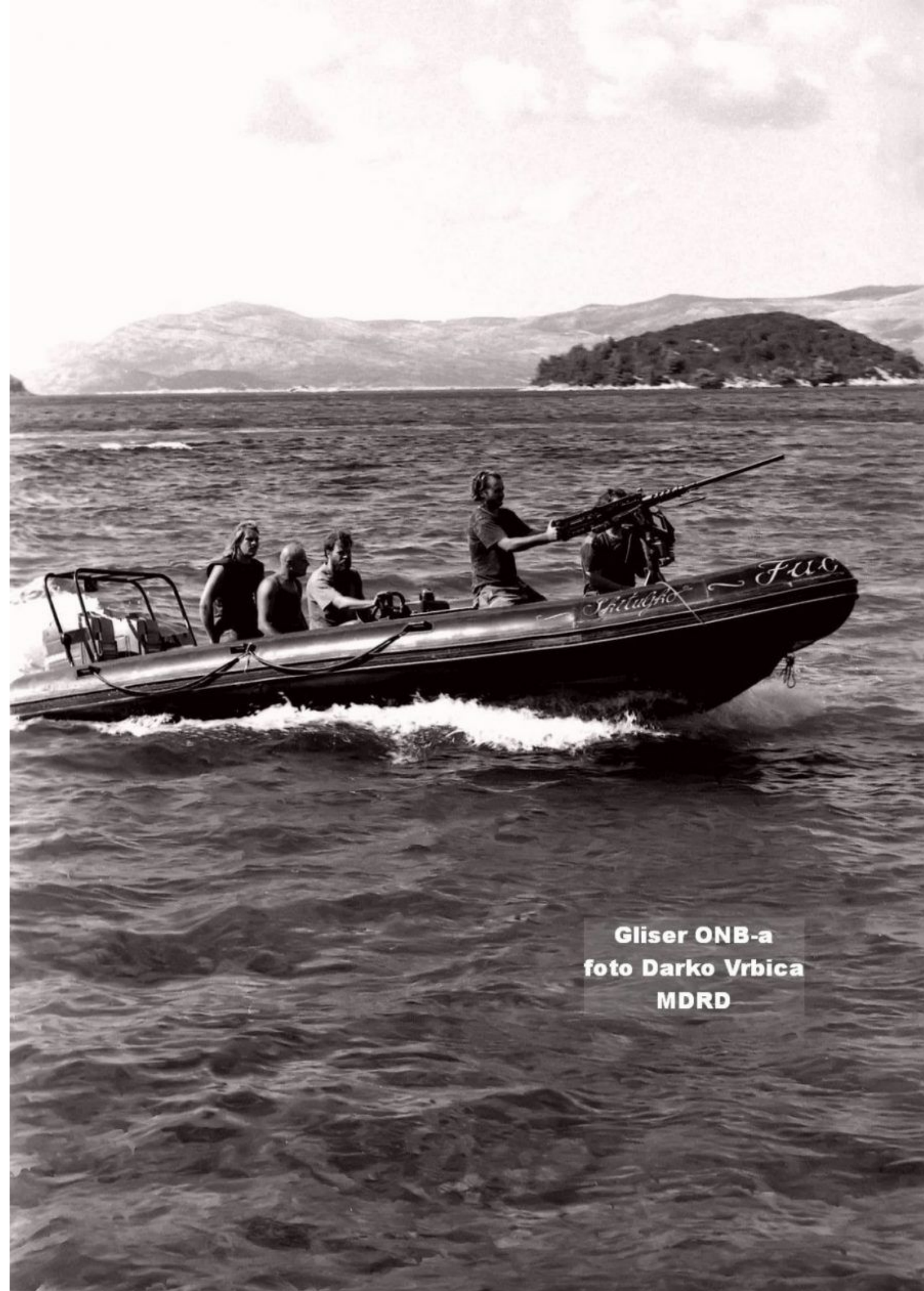
Legendarni zapovjednik Aljoša Nikolić

Upravo tada, na inicijativu Aljoše Nikolića, kasnije prvog i jedinog ratnog zapovjednika ONB-a, pokreće se zajednički osmišljena akcije čišćenja dubrovačkog podmorja od neeksploziranih mina zaostalih iz Drugog svjetskog rata. Bio je to jedini način za legalnu nabavu eksploziva, a većinom se radilo o podmorskim minama težine 30 do 50 kg.

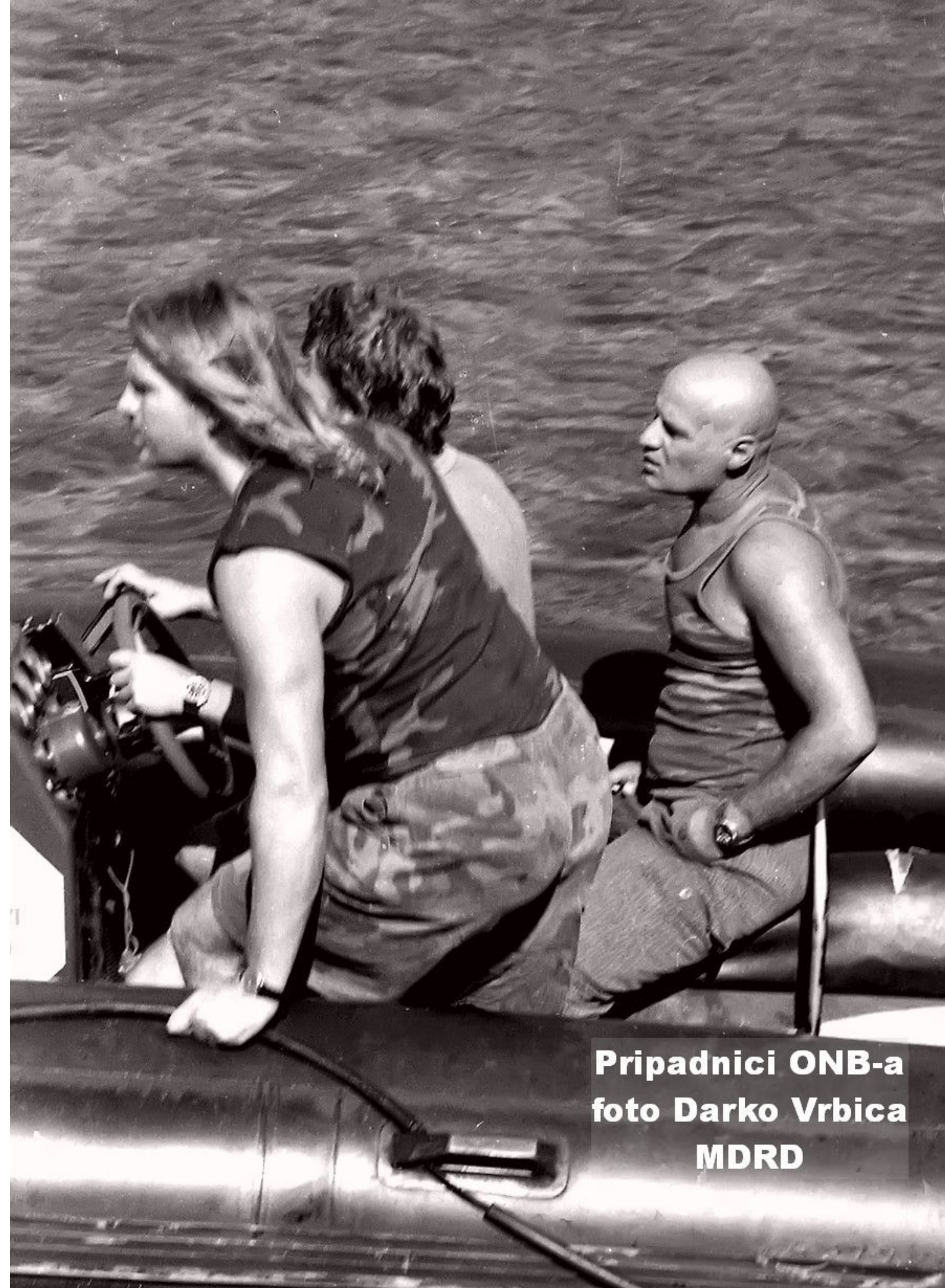

Gliser ONB ,MDRD D, Foto: Zoran Erceg

Zahvaljujući njegovim nacrtima, ovako pribavljeni eksploziv, skladišten u za to pripremljenim prostorima Centra, iznova je bio upotrebljiv za izradu eksplozivnih naprava. Organizacijski je pri Sekretarijatu 2.rujna 1991. osnovana prva grupa za skladištenje, deaktiviranje izvađenih mina i montažu, a činili su je: Mirko Đuka Alemani, Mladen Đović i Zdenko Zorić. Jedan od nositelja proizvodnje bio je TUP Dubrovnik, a rezultat takve suradnje bile su granate „M1“, ručne bombe „tupovke“ i čuvene „televizije“, ustvari mine usmjerenog djelovanja koje su sadržavale oko 3000 komada metala zatopljenog u plastiku i bile učinkovite na udaljenosti do 300 metara.

**Gliser ONB-a
foto Darko Vrbica
MDRD**

**Pripadnici ONB-a
foto Darko Vrbica
MDRD**

**Pripadnik ONB-a
foto Darko Vrbica
MDRD**

U Sekretarijatu NO osmišljena je i ideja o osnivanju Odreda naoružanih brodova, a nastala je kao jedini mogući odgovor na problem iznalaženja zadovoljavajućeg načina obrane izduženog prostora dubrovačke općine. Organiziranje flotile brzih, naoružanih brodova nametalo se kao jedino rješenje, budući da na gotovo 130 kilometara granice s agresorom nigdje nema potrebne dubine prostora za uspostavu održivih i koliko-toliko sigurnih obrambenih crta., a širina na nekim mjestima iznosi svega 200-300 metara.

Stradun 6-12-91, MDRD F, Foto Božidar Gjukić

Početkom kolovoza 1991. ovaj prijedlog je upućen općinskom Kriznom stožeru, a s obzirom da nije bilo odgovora 13. rujna i admiralu Svetu Letici, zapovjedniku HRM. Uslijed otvorenog odbijanja i izostanka bilo kakvog interesa nadležnih, Odred je osnovan na već opisani način. Nasuprot tome, nakon prve plovidbe „Sv. Vlaha“ javio se značajan broj dragovoljaca Dubrovčana koji su svoje znanje o moru i brodovima željeli staviti u službu obrane i domovine. Tako su vrlo brzo u Odred počeli pristizati novi brodovi.

Gliseri ONB-a
foto Darko Vrbica
MDRD

Gliseri ONB ,MDRD F, FOTO Darko Vrbica

Uz posredovanje Vida Bogdanovića iz dubrovačke Marine u Odred su, usprkos neprekidnim neprijateljskim napadima, uključeni brodovi „Boma“, „Tia“ i „Vedrana“, a nedugo potom i „Formula“. Posebno dramatično bilo je izvlačenje broda „Švercer“ koji se, korita oštećenog gelerima, nalazio na suhom vezu Marine.

Gliseri ONB,MDRD F, Dnacija obitelji Soče

Istodobno s nabavom ovih brodova оформljene su i nove posade, tako da do sredine listopada 1991. ONB čini 7 brzih brodova, kada se osniva tehnička i radarska služba. Nakon 15. studenoga u Odredu djeluju i mineri i diverzanti.

Gliseri ONB,MDRD F, Dnacija obitelji Soče

Bliski susreti s brodovima Jugo vojske

U akvatoriju Koločepskog kanala, dugog oko 20 i širokog oko 2 milje, gliseri ONB-a uvijek u paru ili skupini od tri broda imali su redovite noćne „bliske susrete“ sa patrolnim čamcima i topovnjačama kojima su pri prolasku nastojali biti što bliže kako bi se zaštitili koristeći „mrtvi kut“ njihovih protuavionskih topova i strojnica.

Pripadnik ONB ,MDRD F, foto-Donacija Udruge ONB

S napredovanjem agresorske vojske na kopnu prijevoz je bio sve složeniji i opasniji, a posebno kada je jugo vojska u drugoj polovici studenoga ovladala cjelokupnim obalnim pojasom od Slanog do Mokošice. Tada su, pored agresorskih brodova, cijelo vrijeme plovidbe, bili izloženi i stalnoj pješačkoj i topničkoj vatri s kopna.

Prev 1 of 16 Next

(Budite slobodni prelistati gornju galeriju fotografija...)

I u takvim okolnostima pripadnici ONB-a su, pored sudjelovanja u izvođenju borbenih djelovanja, u potpunosti preuzeli prijevoz vojnih snaga, ranjenika i civilnog stanovništva od Dubrovnika do Šipana, a nešto kasnije i do luka Broce i Prapratno na Pelješcu.

**Gliser ONB-a
foto Darko Vrbica
MDRD**

Gliser ONB ,MDRD F, foto Darko Vrbica

Naime, u ovim mjestima je po zapovijedi admirala Sveta Letice Odred za protuminska djelovanja HRM uspostavio svoje baze s prvotnom zadaćom da održava vezu od Stona do Dubrovnika. Nakon početnih neuspjeha prolaska, ustalila se praksa da prevoz ljudi i robe vrše do Šipanske Luke. Tu bi ih preuzimale postrojbe i stanovnici Šipana i prebacivali preko otoka do Suđurđa, a Odred naoružanih brodova bi ih prevezio do Grada. Neredovitost veze, a pogotovo učestali slučajevi „nedolaska“ cjelokupnih najavljenih pošiljki ili njihovog dijela u Dubrovnik, najbolje ilustriraju brojni sačuvani prosvjedi zapovjednika ZOOD Nojka Marinovića, upućeni 6. Operativnoj zoni i Zapovjedništvu HRM.

Pripadnici ONB ,MDRD F, foto-Donacija Udruga ONB

Početkom 1992. Odred je u svom sastavu imao 22 broda namijenjena za izvođenje ratnih operacija protiv neprijatelja. U uvjetima potpune agresorske pomorske blokade njegovi pripadnici prešli su preko 35 tisuća nautičkih milja i prevezli više od pet tisuća vojnika i civila, te prebacili četiri tisuće tona raznog tereta, od naoružanja, streljiva i vojne opreme do osnovnih živežnih namirnica.

Gliser ONB ,MDRD F, FOTO Zoran Erceg

Kako bi vam što bolje objasnili kakvi se to brodovi kriju iza zanimljivih imena, poput „Fucker No 1“, „Gonzales“, „Luda Guda“, „Skituljko“, „Dezserter“, „Jim“, „Litrica“, „Po litre“, „Boma“ i drugih, te kako su uspješno probijali potpunu agresorsku blokadu, pored dokumenata fotografija koje su priložene ovom tekstu, iznijet ćemo i neke njihove tehničke karakteristike. Zaplijenjeni talijanski krijumčarski gliser, pod ratnim imenom „Fucker No 1“ bio je dug 12 m, imao je nosivost 5 tona, pokretala su ga dva Mann-ova motora V8 od po 850 KS te je dostizao brzinu do 45 milja. Gliser „Gonzales“, bivša „Tia“ vlasnika Borisa Vukobrata, imao je dva unutarnja motora sa po 350 KS, a mogao je „letjeti“ brzinom od preko 55 milja te je bio najbrži brod ONB-a. Za njim, snagom svojih motora i brzinom nisu puno zaostajali ni „Rado Beg“, „Jim“ i „Luda Guda“, a „Gumu“ i „Skituljka“ pokretala su dva vanbrodska Marinera od po 100 KS.

**Gruž, Dubrovnik,
Pripadnici ONB-aspašavaju
brod
foto Pavo Urban**

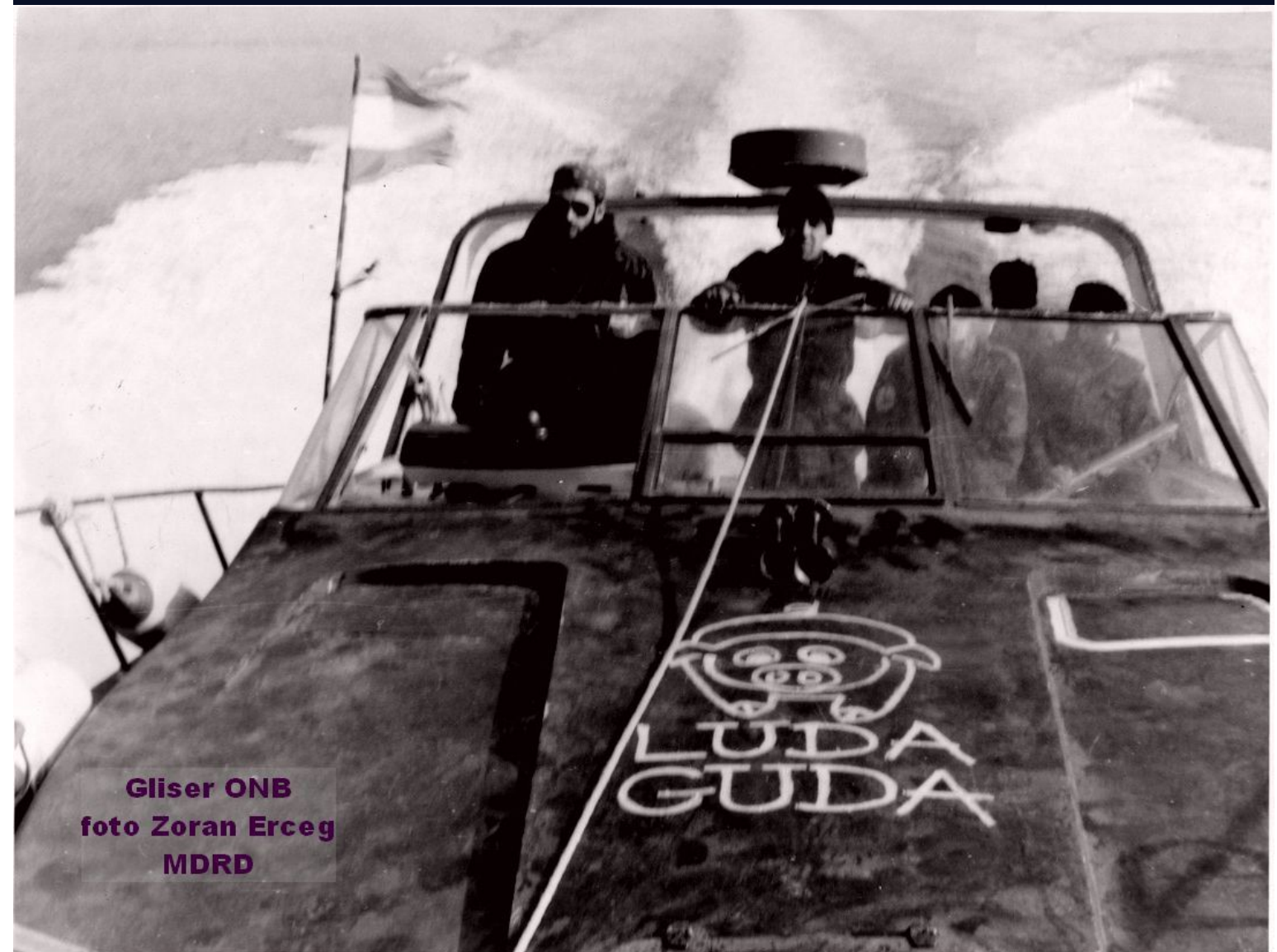
Gruž, Pripadnici ONB spašavaju brod, studeni 91, MDRD D, Foto Pavo Urban

Premda je, sve do prestanka svog djelovanja 29. prosinca 1992., bio jedina veza Dubrovnika s ostalim dijelovima Hrvatske i jedna od najvažnijih postrojbi za održanje njegove herojske obrane i preživljavanje preko 50 000 stanovnika, nikada nećemo zaboraviti sudjelovanje Odreda u ratnim operacijama protiv neprijatelja.

Pripadnici ONB-a
foto Darko Vrbica
MDRD

Zauvijek ćemo se sjećati njegovih poginulih pripadnika Miljenka Bratoša, Gorana Gojkovića, Đura Raguža-Kanadera, Matka Soče i Zdenka Zorića.

**Gliser ONB
foto Zoran Erceg
MDRD**

Gliser ONB ,MDRD F,foto Zoran Erceg

Povijest zasigurno neće zaboraviti ONB-ovu akciju izvedenu 21. svibnja 1992., kada su kao prvi ušli u okupirano Slanog i sukobili se s neprijateljem, morskim putem ušli u miniranu HE Plat, kao i sudjelovanje u konačnom oslobađanju Konavala. O pripadnicima ONB-a najviše govori činjenica da su, prije vojnih priznanja, činova i odličja, dobili „Plavu vrpcu Novog vjesnika“ – nagradu za hrabra i humana djela na moru za 1992. godinu. Prigodom uručivanja nagrade, naglašeno je da su oni prvi koji su dokazali kako se priznanje za humanost može zaslužiti i u ratu s oružjem u ruci.

Prev 1 of 8 Next

Dokumentacija o Odredu naoružanih brodova čuva se u Muzeju Domovinskog rata u Dubrovniku.

Neposredno pred svoju preranu smrt, Aljoša Nikolić je „Plavu vrpču“ i skulpturu „Galeb“, rad kipara Koste Angelija Radovanija, donirao Muzeju Domovinskog rata Dubrovnik, kao i ratnu zastavu ONB-a, koja je i danas izložena u tvrđavi Imperijal na Srđu.

ONB- Plava vrpca Vjесnika za 1992. MDRD 3D

Bogatu i uspješnu dosadašnju suradnju i pomoć u radu ostvarili smo sa svim pripadnicima ove postrojbe, kao i velike količine građe iz osobnih arhiva koje su nam nesebično poklonili, tvore dio fundusa Muzeja. Tako obogaćene muzejske zbirke, obvezuju nas i kao muzejalce i povjesničare da zajedno istrajemo u traganju za povijesnom istinom o danima kada su svojim herojstvom i žrtvom dali nemjerljiv doprinos ispisivanju najsvjetlijih stranica u bogatoj povijesti našega Grada.

U NAJTEŽIM DANIMA ZA DUBROVNIK
IZ OVE LUČICE SU ISPLOVLJAVALI
BRODOVI «ODREDA NAORUŽANIH BRODOVA»
PROBIJAJUĆI BLOKADU JUGO - MORNARICE
NA PUTU SPASA.

U SPOMEN NA POGINULE SUBORCE

MILJENKO BRATOŠ
GORAN GOJKOVIĆ
ĐURO RAGUŽ - KANADER
MATKO SOČE
ZDENKO ZORIĆ
PODIŽU PRIPADNICI ONB - DUBROVNIK

1997

ONB-Spomen obilježje poginulim suborcima i zastava ONB-a

Muzej Domovinskog rata Dubrovnik

Varina Jurica Turk, Mišo Đuraš